N°. 28. Donderdag 11 Juli 1912. 12de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:
Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:
Per vakje . . . . f 2.—
Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Een Jubileum-Tentoonstelling.

Het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West" ontving ondervolgend schrijven van de Tentoonstellingscommissie van het Kon. Nederl. Aardrijkskundig Genootschap.

Namens de Commissie ter voorbereiding der Tentoonstelling, te houden bij gelegenheid van het veertigjarig bestaan van het Koninklijk Nederl. Aardrijkskundig Genootschap, hebben wij de eer het volgende onder uwe aandacht te brengen.

Het doel dezer tentoonstelling is om één beeld te geven van de kennis der geographie en nauwverwante wetenschappen van Nederlandsch Oost- en West-Indië vóór veertig jaar en thans.

Naast vele kaartwerken en geschriften zal op deze tentoonstelling een groote verzameling worden bijeengebracht van landschapsbeelden van de genoemde koloniale landstreken. Deze beelden zullen goede voorstellingen moeten geven van het karakter van vulkanen, bergreeksen en rivieren, van laag- en hoogvlakten, van kust- en koraaleilandformaties: in één woord van alle mogelijke landschaps-vormen, die in Oost- en West-Indië voorkomen.

Ter bereiking van dit doel richt de commissie zich ook tot u met het beleefde verzoek uwe welwillende en zeer gewaardeerde medewerking te willen verleenen, waarvoor de commissie u reeds bij voorbaat haar bijzonderen dank zou willen uitspreken.

De commissie stelt zich voor, dat uwe medewerking zou kunnen bestaan in het tijdelijk aan het Genootschap in bruikleen afstaan van eventueel in uw bezit zijnde gephotographeerde of geteekende afbeeldingen, als bovenbedoeld, dan wel in het tijdelijk afstaan der betreffende cliché's, opdat daarvan de gewenschte photographische afdrukken zouden kunnen worden gemaakt.

Tevens verzoekt de commissie u beleefd haar te willen mededeelen, wie in uwen kring genegen zou zijn om aan dit doel mede te werken, wijl zij — na verkrijging van opgave van adres — gaarne eene persoonlijke uitnoodiging zou willen zenden.

De commissie vleit zich met de hoop een belangrijke bijdrage ook van u te mogen ontvangen, en verzoekt u, alhoewel de tentoonstelling eerst in September 1913 zal worden geopend, met het oog op het vele dat nog te doen is, thans reeds die bijdrage te willen doen toekomen aan het adres van den tweeden onderteekenaar. Vergoeding van porti zal, waar gewenscht, gaarne plaats vinden.

Namens de Tentoonstellings-Commissie van het Kon. Ned. Aardrijksk. Genootschap:
(w.g.) J. J. K. ENTHOVEN, *Voorz.*
(w.g.) E. C. ABENDANON, *Secr.*
Noordeinde 86, 's-Gravenhage.

Terwijl het Hoofdbestuur aan deze uitnoodiging tot medewerking plaats verleent in Het Koloniaal Weekblad, zal zij tevens gaarne vernemen wie onder de lezers of de leden der Vereeniging bereid is aan het beoogde doel mede te werken.

Men kan zich daartoe opgeven bij den Secretaris van het Hoofdbestuur, Heulstraat 17, Den Haag.

Uit de O.-I. Mail.

Een nieuw pestgeval. Uit Kediri werd 11 Juni j.l. aan Het Soer. Hblad gemeld, dat een pestgeval is voorgekomen bij een vrouw in kampong Sentono Kedong. Het geval, het eerste nieuwe na twee maanden, had een doodelijk verloop. Drie huizen zijn verbrand en 35 menschen in afzondering gesteld.

De reis van den Landvoogd. Het Soer. Hblad van 12 Juni deelt het volgend programma mede voor de reis van den Landvoogd.

26 Juni. Aankomst van de Edi te Panaroekan. Vandaar per spoor naar Bondowoso, waar om elf uur audiëntie wordt verleend in het residentiehuis. Des namiddags rijtoer, des avonds diner.

27 Juni. Vertrek naar Djember. Bezichtinging van de onderneming oud-Djember.

Voorts per auto-tocht naar de Zuidkust, naar Poeger, bezichting van den aanleg van de spoorlijn Rambipoedji-Poeger en van de irrigatie-werken te Bedadoeng.

28 Juni. Vertrek uit Djember naar Djatiroto; van daar na de bezichtiging naar Probolinggo.

29 Juni. Van Probolinggo naar Pasoeroean, waar in den vooravond audiëntie wordt verleend en den Zondag wordt doorgebracht.

1 Juli. Vertrek naar Malang; bezichtiging van de pestbestrijding.

2 Juli. Per extra-trein naar Kediri.

3 Juli. Van Kediri bezoek per auto aan Madioen.

4 Juli. Terug te Kediri; aldaar bezichtiging van de pestbestrijding en van den zendingsarbeid op Semampir. 's Avonds audiëntie en diner.

5 Juli. Vertrek uit Kediri per auto over Kertosono, Babat en Toean naar Rembang.

6 Juli. Audiëntie te Rembang, waarna vertrek over Blora naar Randoeblatoeng, waar een extratram gereed zal staan om den Gouverneur-Generaal naar Kedoe te brengen.

Het laatste bendehoofd. „Edjein, het laatste bendehoofd in de Atlaslanden, heeft zich dezer dagen gemeld. Thans zijn daar nog slechts twee karabijnen zwervend," zoo werd 11 Juni jl. uit Medan aan De Javabode" geseind.

Openbaar of bijzonder onderwijs. Naar het Soer. Hbl. uit Menado verneemt, is daar bericht ontvangen, dat het Ned. Zendingsgenootschap en 't Sangiren Talaut-comité beiden aan de regeering hebben medegedeeld, dat zij niet geneigd zijn de 120 gouvernementsscholen in dat gewest over te nemen. De vrije keuze tusschen zendingsschool en districts- of landschapsschool zou daarmede dus vervallen zijn.

Uit het rijk Taboekan en het rijk Taroena en uit de afdeeling Menado in de Minahassa zijn wederom verzoekschriften, voor gedeeltelijk behoud van het gouvernementsonderwijs bij de regeering ingediend.

Neutrale Holl.-Inl. school. Verleden week vergaderde te Solo het bestuur van „Boedi Oetomo" in 't logegebouw, welke vergadering werd bijgewoond door pengeran Notoardjo van Jogja en eenige leden van de loge.

Uit de besprekingen bleek, aldus lezen wij in de Nwe Vorstenl., dat Javanen geen andere scholen voor hunne kinderen wenschen dan neutrale. Zij zijn er niet tevreden over, dat alleen kinderen van adj.-djaksa's en hoogere ambtenaren en Inlandsche grooten tot de Europeesche lagere scholen worden toegelaten.

De oprichting van neutrale scholen wordt dringend noodig geacht en, om er te komen, is aansluiting bij de te Jogja gevestigde vereeniging voor oprichting van neutrale hollandsche scholen de aangewezen weg.

Er werd besloten te Solo een afdeeling op te richten van genoemde vereeniging. De aanwezige logeleden traden dadelijk als lid toe.

Daarna werd een voorloopig bestuur gekozen, bestaande uit dr. Wedijodipoero (Radjiman), Raden toemenggoeng Soeronagore, dr. Werikosoedo en de heeren F. van der Woude, Ch. E. Dezentje en Th. R. Landouw.

De Semarangsche Tentoonstelling uitgesteld. Aan eene ledenvergadering van de „Vereeniging Koloniale Tentoonstelling Semarang 1913" zal door het hoofdbestuur worden voorgesteld, de tentoonstelling in 1914 te houden en niet reeds het volgende jaar. De gebouwen — vreest het hoofdbestuur — komen niet op tijd gereed, en bovendien geeft uitstel het voordeel van samenwerking met het in 1914 te houden internationaal rubbercongres, terwijl Semarang in dat jaar ook zeker zal kunnen beschikken over waterleiding en electrische verlichting en tractie. Eene andere gunstige omstandigheid is, dat men in 1914, voor zoover wenschelijk, ook zal kunnen beschikken over hetgeen de in 1913 te houden Nederlandsche tentoonstelling op koloniaal gebied aan goeds zullen geven.

Theosofische propaganda. Naar wordt medegedeeld, is in Indië aangekomen freule M. van Asbeck, licenciée ès lettres van de Université de Paris, die na een verblijf in het hoofdkwartier der Theosofische Vereeniging te Adyar (Madras) een reis over Java gaat maken, welke zij tevens dienstbaar maakt aan theosofische propaganda, waartoe zij openbare en logelezingen zal houden op verschillende plaatsen.

De Chineesche feesten. Naar de Bat. couranten mededeelen, zouden de Chineesche feesten ter eere der Republiek den 28, 29 en 30 Juni worden gehouden en bestaan in optochten met djingeh's en een feest in de club te Patekoan.

Als er kans is op promotie... De benoeming van de heeren Staal en Liefrinck tot leden van de Staatscommissie voor de verdediging van Ned.-Indië heeft in ambtelijke kringen heel wat beroering gebracht, wordt aan het Soer. Hbld. geschreven.

De benoeming van den heer De Graeff tot w.n. algemeen secretaris leverde deze moeilijkheid op, dat aan dien hoofdambtenaar tijdelijk is toegevoegd de van buitenlandsch verlof teruggekeerde heer G. Harloff, tevoren adj.-directeur van B.B. Deze ambtenaar geniet tijdens zijn terbeschikkingstelling zijn vroeger door hem genoten tractement van *f* 1100 's mds. en staat dus volgens ambtelijke opvattingen boven den 1en G.-S., die *f* 1000 per maand tractem. heeft.

Een andere moeilijkheid doet zich voor bij de vervulling van het directeurschap van financiën. In normale gevallen is de secretaris de aangewezen vervanger van den directeur, maar nu doet zich het bezwaar voor, dat de onder het dept. van financiën ressorteerende chef van den dienst der in- en uitvoerrechten, mr. dr. J. Paulus, in tractement en in dienstjaren staat boven den secretaris van het departement, mr. G. J. Bisschop. De heer P. werd, zooals men weet, bij de vorige vacature van het directeurschap, gewogen en te licht bevonden en kan nu dus ook moeilijk daarmede worden belast. Mr. B. moet zich reeds naar Buitenzorg hebben begeven, ten einde zijn belangen persoonlijk voor te dragen.

De oplossing zal nu vermoedelijk worden gezocht door den heer Harloff w.n. directeur van financiën te maken, waardoor dan tevens voor den heer De Graeff het pad naar de waarneming van het Algemeen Secretariaat geëffend werd.

Gebrekkige geneeskundige dienst. De Delicourant van 7 Juni j.l. klaagt:

„Onder de vele onderwerpen, waarin de regeering toont, dat de Buitenbezittingen, en zelfs een dergelijk belangrijk gewest als de Oostkust van Sumatra, in haar zorg slechts een uiterst klein plaatsje inneemt, is ook de geneeskundige dienst in ons gewest, voor zooveer die niet door particulieren verzorgd wordt.

Want, dat weet het Gouvernement nu eens vooral, dat, waar hier ter Oostkust de planters een deel van de staatszorg op zich namen, dat gedeelte volkomen tot zijn recht is gekomen.

Er is groot gebrek aan Officieren van Gezondheid, daardoor ontstaan mogelijkheden als onlangs, toen in Kwaloe de bevolking eener kampong zoo goed als uitgestorven is aan pokken, terwijl de overige bewoners hun lugubere woonplaats ontvloden om misschien in de bosschen en andere kampongs de besmetting verder te brengen. De berichten van de afgelegen districten hebben soms veertien dagen en langer noodig om tot het bestuur te Medan door te dringen en daarna moet natuurlijk nog een geruime tijd verloopen alvorens hulp de plaats der ziekte kan bereiken."

— — — — — — — — — — — —

„In verband met de besmetverklaring van Singapore", vervolgt het blad, „zijn reeds maatregelen overwogen, om eventueele pestbesmetting van de Oostkust af te wenden. Daarvoor zouden alle passagiers van de schepen, die Singapore hebben aangedaan, te Belawan ontvlooid moeten worden en daarna hun quarantainetijd doormaken.

Nu zal men weten, dat te Belawan hiervoor geen voldoende gelegenheid aanwezig is. De eerste passagiers, die na de besmetverklaring te Belawan aankwamen, ongeveer dertig personen, zijn in het quarantainegebouwtje te Belawan, dat hoogst ongunstig gelegen is, ontvlooid en hun kleeding en barang zijn er ontsmet. Daarbij is evenwel gebleken, dat deze methode onmogelijk goed gevolgd kan worden enz."

Nog niet rustig. Bij het plaatselijk bestuur van Toeban komen nog dagelijks berichten in, dat het nog broeit onder de Arabieren en de Chineezen.

De gemoederen van beide kanten schijnen niet tot rust te zullen komen, zoolang men nog niet slaags geraakt is. De santries en de Inlanders hebben, zoo meldt men uit Toeban aan Het Soer. Hblad, de zijde der Arabieren gekozen en zijn, volgens bij het bestuur ingekomen berichten, voornemens de Chineesche wijzen af te loopen.

Een sectie van 30 man infanterie onder sergeant Schreuder wordt voorloopig te Toeban aangehouden. De politieposten zijn versterkt en de Arabische wijken worden geregeld door militairen afgepatrouilleerd.

De raddraaiers, Liem Hoo Goan, en Said Ali bin Kasin Aldjoesin, zitten in preventieve hechtenis. Aan eerstgenoemde is, vermoedelijk door de Tiong Hwa Hwee Koan-vereeniging, een rechtsgeleerd raadsman ter zijde gesteld, n.l. mr. Wagener, advokaat en procureur te Semarang. Deze is reeds te Rembang geweest om met den Resident over de zaak te spreken.

Zware straf. Wij lezen in De Locomotief:

„De ex-redacteur van de Hoa To, Phoa Tjoen Hoay, tot 6 maanden dwangarbeid buiten de ketting veroordeeld, wegens een persdelict, is gestraft met 8 dagen eenzame opsluiting en 3 maanden geen bezoekers ontvangen, voor het als gevangene in het bezit hebben van eenige exemplaren Maleische bladen.

De directeur verklaarde, dat met een tevoren gevraagde vergunning de couranten hadden mogen ontvangen worden.

De couranten waren den gevangene afgegeven door een gevangenis-mandoer, die, ofschoon onbekend met het verbod, ontslagen werd.

Batavia-Buitenzorg-lijn. Naar wij vernemen, vertelt de Preanger-Bode, is de mogelijkheid niet uitgesloten, dat nog dit jaar de lijn Buitenzorg-Batavia door aankoop over zal gaan in handen van den Staat. De onderhandelingen hierover, welke in Nederland gevoerd zijn tusschen het ministerie van Koloniën en den Raad van Beheer der Nederlandsch-Indische Spoorweg Maatschappij, zijn in zooverre geslaagd, dat men het over den prijs eens is geworden. De stand der begrooting zou den doorslag geven of in 1912 dan wel in 1913 de noodige gelden beschikbaar komen.

Werfzaken. Volgens Het Soer. Hblad treden den laatsten tijd koelieronselaars te Soerabaja weer buitengewoon brutaal op. Herhaaldelijk wordt bij de politie aangifte gedaan van vrouwelijke en mannelijke Inlanders — soms kinderen — die verdwenen zijn en meestal worden zij teruggevonden in de loodsen der koeliewervers. De geronselde Inlanders bekennen dan doorgaans, dat ze door mooie praatjes van koeliewervers zijn meegelokt.

Deze koeliewervers gaan in den regel vrijuit. Het blad meent, dat het wenschelijk is strenger tegen deze heeren op te treden.

Verder vertelt dat blad: De tijdelijk te Soerabaja vertoevende adjunct-inspecteur van den arbeid, de heer Von Hemert, hield, vergezeld van den wervingscommissaris van Soerabaja, den heer Van Schauroth, inspectie over alle koeliedepôts en het stranddepôt.

De cocacultuur in de Preanger. Men schrijft aan Het Soer. Hblad:

„Behalve de cultuurmannen, zullen er buiten de Preanger niet veel menschen zijn, die zoo zij al iets van de cocacultuur afweten, bekend zijn met de beteekenis van de cocabladeren als uitvoerartikel.

Zooals van den selamboom hoofdzakelijk het looi wordt benut (bij de bereiding van Indisch eten), worden van de coca de bladeren gedroogd en voor export naar Europa gereed maakt.

Hier en daar in de Preanger wordt aan cocacultuur gedaan, o.a. op het land Tegallega bij Tjibadak en op de onderneming Pasir Oetjing (Soeka Oentong) bij de halte Rendeh benoorden Padalarang.

Men beweert, dat de cocacultuur als bijcultuur is bedoeld, maar de groote partijen cocabladeren, telkens bij hoeveelheden van 50 kisten van drie duizend kilo, door de onderneming Pasir Oetjing voor den afscheep naar Tandjong Priok gezonden, maken niet den indruk, dat de eigenaresse, de Fransch Nederlandsche Cultuur Maatschappij te Amsterdam, zich bepaalt bij een zeer beperkte cultuur van coca."

Stille kracht. Een griezelige geschiedenis is voorgevallen ergens in het Kriansche. Men was bezig een put te maken, zoo vertelt 't Sem. Hblad.

Een daarbij neergelaten steenen ring wilde maar niet zakken. Bleef tegen alle wetten van zwaartekracht in op een onzichtbare hindernis zweven.

Eindelijk ging men van onderen aan het uitgraven. Men stuitte op een menschelijk skelet, schouderbladen, beenderen, ribben en een schedel van hoogst zonderlingen vorm, n.l. zonder noemenswaard voorhoofdsbeen.

De bij den put werkende Javaantjes luchtten direct hun animistischen aanleg.

„Die (geest?) heeft het tegengehouden!" Werkelijk! Wonder boven wonder, zakte de ring met een vaart naar beneden, toen de menschelijke overblijfselen waren verwijderd.

De chef van het werk nam een kloek besluit, wikkelde den schedel in papier en touw, bond het pakket op zijn rug en wilde op zijn motorfiets stappen.

Eenige Javanen hielden hem waarschuwend tegen: „u krijgt stellig een ongeluk, toewan! Ga niet met dien schedel op den rug fietsen!"

De chef was ongeloovig aangelegd. Hield de waarschuwing voor kletspraat. Steeg op z'n fiets onbezorgd weg. 't Doel van z'n tocht was 't huis van een vriend, die er uit pure liefhebberij eene verzameling van schedels op na hield.

Een uurtje daarna caramboleerde de fiets met een grobak. De chef vloog met een sierlijke zwaai door het luchtruim over den grobak heen, bleef voor dood liggen, en bracht er nauwelijks het leven af.

Suriname.

De Surinamer van 9 Juni schrijft, onder het hoofd „'t Record behaald":

„In eene zitting van nog geen half uur, hebben de Kol. Staten gisteravond bij openbare behandeling zonder eenige discussie, alleen met eene kleine redactie-wijziging, met algemeene stemmen aangenomen de verordening: houdende wijziging van de verordening van 2 Januari 1904 (G. B. No. 15) tot regeling van de ondersteuning van bijzondere scholen voor lager onderwijs en van de jaarwedden der onderwijzers bij het openbaar lager onderwijs. (Bijlagen 1908/1909 No. 26 en 1911/1912 No. 33.)

Met algemeene stemmen! En dat zijn dezelfde Koloniale Staten, die door den heer Van Vuuren zijn genoemd de grootste vijand van eeredienst en bijzonder onderwijs.

* * *

In een uitvoerig ingezonden stuk in Suriname van 11 Juni beantwoordt de heer A. van 't Hoogerhuys de opmerkingen van den houtvester, die het jaarverslag van het boschwezen in bescherming heeft genomen. Gelijk te verwachten was, houdt de heer Van 't Hoogerhuys al zijn bezwa-

ren tegen de handelingen van dit departement vol. Hier is een man van groote practische ervaring aan het woord. Toch wil het ons voorkomen, dat de heer Van 't Hoogerhuys de beteekenis van den uitvoer van „waardeloos hout" naar de Vereenigde Staten onderschat. Ons groot boschbezit zou enorm in waarde stijgen wanneer de Amerikanen, die gebrek aan hout beginnen te krijgen, er in slagen de bruikbaarheid aan te toonen van die in Suriname voor waardeloos gehouden houtsoorten. Terecht zegt Rodway op bladz. 269 van zijn „Guiana: British, Dutch and French": „Light woods suitable for paper stock are numerous, and will no doubt be utilised in the future. Some bambous are found wild and probably wild pines, which have been used in Brazil, may ultimately go to the paper-mill. No doubt many useful forest products remain to be discovered."

***

De Surinamer van 9 Juni schreef:

„Volgens opgave van den Burgerlijken Stand zijn er in het afgeloopen jaar geboren 2720 kinderen, waarvan 2046 buiten echt, dat is 75¼ pCt.; ergo is slechts ¼ van alle geboren kinderen in het afgeloopen jaar van wettige geboorte.

De zedelijkheid hier te lande laat dus nog wel iets te wenschen over."

Naar aanleiding van deze opmerking teekent Suriname van 11 Juni het volgende aan:

„Met het laatste gaan wij accoord, maar niet in dien zin, dat onechte geboorten daarvan de afspiegeling zouden zijn. Wel dat wij, evenmin als elders, de volmaaktheid in dit opzicht bezitten.

De Sr. vergeet, dat van deze onwettige geboorten een groot deel komt op rekening van Aziaten, wier samenwoning niet geregistreerd is op onzen Burgerlijken stand, hetgeen zij volgens hun volksgebruiken in het algemeen overbodig achten, terwijl daarenboven voor onze eigen lagere klassen, het huwelijk vrijwel een instelling van recenten datum is, althans nog niet lang geleden binnen hun bereik gekomen is. Wij verwijzen onzen geachten collega te dien aanzien naar onze beschouwingen in onze serie artikelen — later in brochure-vorm uitgegeven — over de lezing-Boers.

In elk geval mag, met het oog op bovengemelde omstandigheden, uit het hooge percentage „onwettige" geboorten niet afgeleid worden, dat een overeenkomstig percentage Surinaamsche vrouwen òf gevallen vrouwen òf prostituées zijn — waartoe men zou moeten besluiten indien dat percentage dat was van een Europeesch land.

In het buitenland, waar men van de meer bedoelde omstandigheden niet afweet, krijgt men 'n te slechten dunk van de kolonie door deze cijfers.

Inplaats van dit te versterken door dergelijke stukjes als van De Sr. — die geen nut hebben, omdat zij niet tot verbetering kunnen leiden; daartoe zijn andere factoren noodig — moest men liever trachten juistere meeningen omtrent de kolonie in het buitenland te vestigen.

Herhaaldelijk hebben personen in Holland, die het wel meenen met de kolonie, ons verzocht die cijfers der onechte geboorten weg te laten, om den valschen indruk dien zij geven, of, zoo ze toch gepubliceerd moeten worden, dan zoodanig dat men hun ware beteekenis begrijpt.

Niemand zal Java toch een onzedelijk land noemen, omdat daar 90 pCt. en meer der geboorten volgens Europeesche begrippen onwettig zijn?

Zou het bestuur niet bij de opgave der geboortecijfers de z.g. onwettige geboorten aldus kunnen splitsen:

a. Geboren uit Aziatische ouders......

b. Buiten echt geboren......?

Dat zou ten slotte een nuttige statistiek kunnen opleveren."

***

De Surinaamsche bladen bevatten het bericht, dat Prof. C. van Vollenhoven van de Leidsche Universiteit eene reis naar Suriname zal maken. Volgens De Surinamer zal de professor advies uitbrengen over de voorstellen der Suriname-commissie om verandering te brengen in de bevoegdheid der Koloniale Staten.

***

Naar De West van 11 Juni verneemt, heeft de gouverneur bij geheim rondschrijven aan hoofdambtenaren een ontwerp gezonden voor een regeling van de positie en de promotie van ambtenaren.

Iets nieuws daarin moet zijn het voorstel om den titel van referendaris in te voeren in de ambtelijke wereld van Suriname.

Kwaad zal deze nieuwigheid wel niet stichten.

***

Uit Suriname van 14 Juni knippen wij het volgende bericht:

Hindoesch feest. Gisteren had het Hindoesch feest op den grond l'Industrie, waarvan wij in ons vorig nummer gewag maakten, in allen luister plaats.

Om half zes verscheen Z.Ex. de Gouverneur, vergezeld van zijne familie en den Agent-Generaal. De landvoogd werd als een Indische Rajah ontvangen. Bij zijn aankomst werden hij en zijn gevolg met gejuich verwelkomt, met bloemenkransen omhangen en met rijst bestrooid. Vervolgens hield de Hindoepriester Rampersad in het Hindostaansch tot den Gouverneur een rede, welke aan Zijne Excellentie vertolkt werd. In de rede verklaarde Rampersad, dat het feest een doopfeest is, een feest van particulieren aard feitelijk, maar waaraan een groot aantal Br. Indiërs deelnemen. Men heeft Z.Ex. verzocht dit feest met Zijne tegenwoordigheid te willen vereeren, omdat men de gelegenheid wil aangrijpen bij een plechtigheid den landvoogd de verzekering te geven van de dankbaarheid en de aanhankelijkheid der Br.-Indiërs aan het Nederlandsche Gouvernement, welks vrijgevige wetten hen in de gelegenheid gesteld hebben, hier een rustig en bevredigend bestaan te vinden, waarbij sommigen het zelfs tot welstand hebben gebracht.

De Gouverneur, in antwoord hierop, zeide, dat hij de uitnoodiging had aangenomen om blijk te geven van de waardeering van het Bestuur voor de bedrijvigheid van dit werkzaam deel der bevolking.

Hierna werd de eerewijn geschonken en de gasten op de meest welwillende wijze onderhouden. De heer Van Drimmelen gaf een verklaring van de ceremonie's van het feest."

***

In verband met hetgeen wij in ons nummer van 13 Juni mededeelden omtrent het in de Koloniale Staten gevoerde debat over de gouvernementsrubber plantage Slootwijk, zij hier vermeld, dat binnenkort de benoeming te verwachten is van een commissie, die, naar aanleiding van hetgeen daaromtrent het Statenlid Smith heeft gezegd, een onderzoek zal instellen naar het beheer van Slootwijk. De commissie zal uit vijf leden bestaan onder wie twee leden van de Koloniale Staten. De heeren dr. Cramer en Smith zullen, als zijnde in zekeren zin partij, geen deel uitmaken van de commissie, doch als buitengewone leden de zittingen bijwonen.

Aangezocht zijn om in de commissie te worden benoemd zijn de heeren M. C. J. Welle, als lid en voorzitter; W. Arntz, S. Beck, R. Fabriek en H. van Ommeren.

De heeren F. Smith en dr. P. J. S. Cramer zijn niet in de commissie benoemd. Zij zullen echter dezelfde rechten hebben als de leden der commissie, doch alleen niet deelnemen aan conclusiën en stemmingen.

***

„Van de drie op Pieterzorg gevluchte gestraften — schrijft De West van 14 Juni — is een, zoo men weet, aangehouden op Constantia. De beide anderen hebben zich thans uit eigen beweging weder aangemeld aan de gevangenis op Nieuw-Amsterdam.

In welk land ter wereld, melden ontvluchte gevangenen zich uit eigen beweging weer aan?

Men krijgt zoo langzamerhand den indruk, dat onze gestraften zoo nu en dan uitstapjes maken, om familie of kennissen te bezoeken en zich daarna weder aanmelden aan het hotel, waar zij het blijkbaar niet zoo slecht hebben."

***

In de avondvergadering der Tweede Kamer van 5 Juli, is zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen het wetsontwerp tot kwijtschelding van de uitstaande vorderingen van de kolonie Suriname, wegens verleende voorschotten voor de uitoefening van de bacovencultuur en van de daarop verschenen rente.

Curaçao.

De moeilijkheden tusschen Nederland en Venezuela zijn nog steeds niet op bevredigende wijze opgelost.

De Cur. Crt. bevat dienaangaande het navolgende:

Wederom heeft de Venezolaansche minister van buitenlandsche zaken een Geelboek aangeboden aan het Congres. Daarin wordt de moeilijkheid tusschen Nederland en Venezuela besproken. Na uiteenzetting van de toedracht der zaak, bezien van het Venezolaansche standpunt, wordt o. m. het volgende verklaard.

„...... In den tegenwoordigen stand van zaken zijn er slechts twee punten, welke geregeld moeten worden om tot een bevredigend resultaat te komen: 1o. Het 30 % additioneel recht. Aangezien Venezuela alle beletselen wenscht uit den weg te ruimen, zou men kunnen zeggen: „dat, indien Venezuela aan een derde mogendheid ten behoeve van haar koloniën in de Antillen een tegemoetkoming op het stuk van handel, scheepvaart of nijverheid mocht verleenen, gelijke tegemoetkoming ook zal worden toegestaan aan de Nederlandsche Regeering, mits deze aan Venezuela dezelfde of andere gelijkwaardige voordeelen verzekert, als door die derde mogendheid aan de Republiek toegestaan.""

2o. De vordering van den heer Thielen. Onze wetten kennen, betreffende deze zaak, geen anderen weg dan dien, welken men ook in de andere landen volgt. Het is dus redelijk en billijk zich aan die wetten te houden en dat diensvolgens de heer Thielen alle vorderingen, waartoe hij gerechtigd meent te zijn, aanhangig maakt voor de rechtbanken; en slechts ingeval van rechtsweigering of klaarblijkelijke onrechtvaardigheid zou de aangelegenheid langs diplomatieken weg behandeld kunnen worden.'

De Regeering van Venezuela bevestigt de belofte om aan die van Nederland bij het teekenen van het aan te gane protocol de som van 20.000 francs uit te keeren, welke deze laatste Regeering van haar vordert wegens schade toegebracht aan de Nederlandsche vaartuigen „Estela", „Penelope", „Justicia", „Carmita" en „Marión", hetgeen, naar men overeengekomen is, niet zal voorkomen in het protocol tot herstel der betrekkingen, evenmin als de teruggave van de Venezolaansche kustwachters door Nederland aan Venezuela."

Zooals bekend is, heft Venezuela 30 % additioneel recht van alle goederen, die in dat land ingevoerd worden uit de vreemde koloniën in W.-I., een maatregel, die aan den transitohandel van Curaçao op Venezuela groot nadeel toebrengt.

Venezuela bleef tot nu toe onwillig om aan den eisch tot intrekking der 30 % verhooging der invoerrechten te voldoen.

***

De Amigoe di Curaçao meldt:

Wegens de droogte wordt er reeds geruimen tijd van gouvernementswege versche groenten en vruchten naar Bonaire gezonden om scheurbuik te voorkomen, en de lijders aan deze ziekte te genezen.

***

Nu de plannen tot verbetering van de haven van Kingston (Jamaica) gansch in duigen zijn gevallen, schijnt Santo Domingo hoop te koesteren ook eenig voordeel van de opening van het Panamakanaal te mogen verwachten. Een geoloog uit Londen, Mr. John Kirsopp, is aldaar aangekomen om een onderzoek in te stellen naar den rijkdom der kolenbeddingen. Santo Domingo denkt dus ook een kolenstation te kunnen worden.

In de Senaat heeft de heer Lopez het voorstel gedaan een werf aan te leggen, waar groote booten van 10.000 ton gemakkelijk kunnen vastmeren.

(Amig. de C.)

Van de concurrentie van Santo Domingo zal Curaçao wel niet veel te duchten hebben. Hoewel rijk door de natuur gezegend, zoo is de Republiek Santo Domingo arm en met een groote schuldenlast bezwaard, bovendien lijdende aan een chronische omwentelingsziekte.

De hoofdstad heeft een slechte open reede en een rivier als haven, waarvoor een ondiepe baai ligt, en er zullen groote kapitalen noodig zijn om beide voor de scheepvaart geschikt te maken.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Naamsverandering en uitbreiding van de Sinar-Pasoendan.

Met ingang van 2 April 1912 verscheen dit blad (de Soendasche lichtstraal) onder den naam van Kaoem Moeda (de Jonge Partij). Deze naamsverandering licht de redactie als volgt toe:

De oorspronkelijke bedoeling met het uitgeven van de Sinar Pasoendan is geweest, de kennis der Soendasche taal te bevorderen, ter voorkoming dat zij bij de andere Inlandsche talen op den achtergrond zou geraken.

Het blad was dus op de Soendalanden aangewezen, wijl daarbuiten die taal nagenoeg niet gesproken wordt. Wil men echter met het vaartuig verder zeilen en stuur geven aan de beginselen, die de Sinar Pasoendan voorstaat, dan moet het terrein van verspreiding niet alleen worden uitgebreid, maar ook de Maleische taal worden gebruikt, zooals nu in de Kaoem Moeda geschiedt.

Ten behoeve van de lezers, die een blad in het Soendaneesch geschreven op prijs blijven stellen, zal nu elken Zaterdag in die taal een bijblad verschijnen, waarin o.m. ook een feuilleton zal worden opgenomen, te beginnen met het Soendasche geschiedverhaal van Aboenawas.

De Kaoen Moeda zal dagelijksch uitkomen, behalve op Zon- en feestdagen. De abonnementsprijs zal worden verhoogd met *f* 0.25 en voortaan bedragen *f* 1 per maand.

Het blad wordt uitgegeven door de Preanger Boek- en Handelsdrukkerij „Fortuna" te Bandoeng.

Examen der Arabisch-Engelsche school ter hoofdplaats Palembang. Op Donderdag 28 Maart 1912, zoo meldt de Pemberita Betawi van 6 April j.l. no. 81, had ter hoofdplaats Palembang het examen in de Engelsche taal, en op den 30sten dier maand het examen in de Arabische taal plaats van de leerlingen der door den heer Said Mohamad bin Abdulrachman Almenoar däär ter plaatse opgerichte Arabisch-Engelsche school.

De uitkomsten dier beide examens gaven aanleiding tot de grootste voldoening, zegt het blad. Den 31en Maart 1912, des voormiddags ten 9 ure, werden met zekere plechtigheid de prijzen aan de leerlingen uitgereikt, waarbij behalve de Resident van Palembang, tal van Europeesche- en Inlandsche autoriteiten, zoomede vertegenwoordigers van den handel en van de Inlandsche pers, en natuurlijk ook de Inlandsche onderwijzers tegenwoordig waren. De gasten werden ontvangen door den heer Said Djafar bin Sjech Alsegaf, kapitein der Arabieren ter hoofdplaats, door den stichter van de school, zoomede door tal van Arabische landgenooten. De leerlingen hadden zich een uur te voren in het schoolgebouw verzameld en trokken op het daarvoor bestemde tijdstip in gelederen naar de woning van den heer Said Aloewi bin Hassan Alhabesie in de kampong 12 Oeloe en vandaar met muziek, onder leiding van de Arabische onderwijzers, naar het huis van den stichter der school, den heer Said-Mohamad bin Abdulrachman Almenoar, waar op 't vóórplein van de woning in tegenwoordigheid van de gasten, eenige exercitiën werden uitgevoerd. Hiervan werd een goed geslaagde foto gemaakt met de gasten in het midden.

De leerling Said Hoed bin Abdulrachman Alsegaf gaf al dadelijk een bewijs van zijne bekwaamheid in het Engelsch, door in die taal aan de gasten het welkom toe te roepen. Daarna voerden ook andere leerlingen het woord, zoowel in de Engelsche als in de Arabische en in de Maleische taal, waarbij zij hun dank uitspraken voor de hen toegedachte geschenken en het nut deden uitkomen van de stichting dezer school.

De onderwijzer Said Mohamad bin Hassim bin Hassim bin Tahir bin Jahja bracht in het Arabisch een woord van hulde aan het Nederlandsche gezag, dat hij prees wegens zijn rechtvaardigheid, terwijl de heer Said Mohamad Salim Almeno den Resident en alle aanwezigen dank zegde voor hunne belangstellende aanwezigheid.

Door de leerlingen werd vervolgens een lied gezongen, betrekking hebbende op de Nederlandsche vlag, terwijl door de gasten de thee gebruikt werd, waarna het oogenblik van de uitreiking der prijzen aanbrak. Bij de uitreiking daarvan werd hun tevens de bevordering in de hoogere klasse medegedeeld.

Nadat nog een geschrift van den heer Said Mohamad bin Agil bin Jahja van Singapore in het Arabisch voorgelezen en door den heer Said Hassan bin Mohamad Salim Almenoar toegelicht was, bracht de heer Van Leeuwen, chef-agent van de Nederlandsche Handel-Maatschappij in de Engelsche taal hulde aan den heer Said Mohamad bin Abdulrachman Almenoar en zijne familieleden, die voor de stichting der school het onbaatzuchtige initiatief hadden genomen, terwijl hij zijne beste wenschen voor den bloei van de onderwijsinstelling uitsprak. Hij spoorde daarbij de leerlingen aan te blijven volharden in hun ijver en zich te bekwamen tot nuttige leden der maatschappij.

De leerlingen zongen toen nogmaals een lied ter eere van Hare Majesteit de Koningin, waarna de Resident en de overige gasten huiswaarts keerden, daarbij begeleid door den gastheer en tal van zijne landgenooten. Des avonds verzamelden de leerlingen zich wederom in het schoolgebouw en zetten het feest van den dag tot laat in den nacht voort.

De Raden Adjeng Kartini-Club. Ten einde den naam van deze merkwaardige vrouw, die zooveel voelde en deed voor de verbetering van het lot der Inlandsche vrouw in Ned.-Indië, te blijven eeren, heeft men, volgens eene mededeeling, voorkomende in de Perniagaän van 9 April j.l. no. 80, te Malang een Raden Adjeng Kartini-club opgericht, welke zich ten doel stelt: „het levensbestaan van den Javaan te verhoogen."

WAT DE CHINEES VERTELT.

Afschaffing van de speelpacht in Nederlandsch-Indië. Met ingang van 1 April 1912 is de speelpacht in verschillende gedeelten van Ned.-Indië afgeschaft en een licentiestelsel daarvoor in de plaats gekomen, met de bedoeling den speelduivel zooveel mogelijk den kop in te drukken, te trachten aan de zucht tot hazardspel, zoowel bij Chineezen als bij Inlanders, een einde te maken.

Of met een licentiestelsel, als het ingevoerde, dit doel bereikt zal worden, trekt de P e w a r t a S o e r a b a j a van 3 April no. 79 in twijfel. Tegen betaling van *f* 100 kan men thans voor een tijdsverloop van 24 uren eene vergunning tot het houden van hazardspel ontvangen en zich daarmede dus één dag en één nacht bezighouden. Tijdens het pachtstelsel speelde men echter alleen gedurende den avond, terwijl de pachtschat, welke betaald werd, heel wat meer in de schatkist bracht dan nu het licentiestelsel zal doen.

Het resultaat zal, volgens dit blad, zijn: minder inkomsten voor de Regeering. doch niet minder hazardspel. Wil men zich van 't laatste overtuigen, dan richte men zijn schreden naar G a n g S j e c h A w a l ter hoofdplaats Soerabaja, waar men kan zien, dat daar des avonds vooral niet minder wordt gespeeld dan vroeger, niettegenstaande het feit, dat de politie er vertegenwoordigd is.

Of het bestuur met dien toestand bekend is? vraagt het blad, besluitende met de opmerking, dat de nieuwe regeling door het groote publiek niet wordt begrepen.

Begrafenisfonds der Chineezen te Djocjacarta. Volgens de P a n t j a r a n W a r t a van 4 April no. 78, bestaat er ter hoofdplaats Djocjacarta een C h i n e e s c h J a v a a n s c h B e g r a f e n i s f o n d s, dat zich de regeling van de begrafenisaangelegenheden ten doel stelt. Het aantal deelnemers bedraagt 300, die in drie klassen worden verdeeld. De contributiebedragen zijn *f* 0.40 voor de eerste klasse, voor de tweede klasse *f* 0.20, en voor de derde klasse *f* 0.10 per maand. De laatstgenoemde categorie is, ingeval van overlijden van één der deelnemers, verplicht zich naar het sterfhuis te begeven en daar de familieleden bij te staan. Het lijk moet door hen naar de begraafplaats worden gebracht.

Bij overlijden wordt aan de familieleden het navolgende bedrag uitgekeerd, n.l. *f* 80 in de eerste klasse, *f* 40 in de tweede klasse en *f* 10 in de derde klasse. Het fonds beschikt over voldoend begrafenismateriaal, doch de Mohamedanen moeten dit huren in de missigit.

Zondagsrust. In de P a n t j a r a n W a r t a van 13 April 1912 no. 84, wordt de nieuw ingevoerde regeling inzake het aanbieden en afhalen van aangeteekende brieven op Zon- en feestdagen op de postkantoren in Ned.-Indië besproken.

Die regeling komt hierop neer, dat met ingang van 5 Mei 1912 de loketten op de postkantoren, die bestemd zijn voor het in ontvangst nemen en afgeven van aangeteekende brieven, pakketten met waarde en den verkoop van zegels op Zon- en feestdagen zullen zijn gesloten. Op de Buitenkantoren zullen bij aankomst van postzending met stoomschepen en ook bij vertrek de aangeteekende brieven enz. evenwel in behandeling worden genomen.

Komt dus op de hoofdplaatsen op Java de mail des Zaterdags aan en zijn de twee daarop volgende dagen Christelijke feestdagen, dan zal het publiek voor de ontvangst van aangeteekende brieven enz. moeten wachten tot den volgenden Dinsdag.

In het bijzonder wordt de handel door die regeling getroffen. De heeren van den handel gebruiken juist de Zon- en feestdagen bij voorkeur voor de behandeling van aangebrachte aangeteekende brieven, want zij kunnen dan de zaken op hun gemak overwegen en zijn dan bevrijd van de dagelijksche drukte in de stad. Zij zullen zich echter voortaan tevreden moeten stellen met het bekijken van de biljetten van aangifte als die althans des Zaterdags nog worden bezorgd.

Voor het publiek in het algemeen is de nieuwe regeling ook niet aangenaam, want zoovelen zien reikhalzend uit naar berichten uit Europa, waarbij zij in spanning verkeeren omtrent bloed- en aanverwanten. Komt een stoomer Zaterdags binnen en vallen bijv. de Kerstdagen op een Maandag en een Dinsdag, dan moet het publiek tot den volgenden Woensdag wachten op de aangeteekende stukken. Dit komt het blad toch wel wat héél lang voor.

De Chineezen in Amerika. De Chineezen die in Amerika woonachtig zijn, worden dáár te lande geheel en al op gelijken voet behandeld als de Amerikaansche onderdanen en alle andere vreemdelingen. Hierop wordt in de P e r n i a g a ä n van 11 April 1912 no. 82 met nadruk gewezen, zeggende: Wanneer zij zich niet verzetten tegen de wetten en reglementen des lands, laat men hen in Amerika geheel vrij en worden zij behoorlijk als ieder ander burger door een iegelijk geëerbiedigd.

In deze rubriek is reeds eerder melding gemaakt van eene vereeniging door Chineezen te San-Francisco opgericht.

Deze vereeniging nu schijnt, volgens bovengenoemd blad, geen gering aandeel te hebben gehad in de voorbereidingen der jongste Chineesche beweging. En thans, nu de Chineesche Republiek is uitgeroepen, heeft men te San Francisco terstond een nieuwe vereeniging op politieken grondslag in het leven geroepen, welke den naam draagt van de C h i n e s e R e p u b l i c A s s o c i a t i o n. Deze stelt zich ten doel de belangen van de Chineesche Republiek te bevorderen, zoowel in Noord- als in Zuid-Amerika. Den 2den Maart 1912 werd het bestuur gekozen, dat zich dadelijk aan de belangen de Chineesche Republiek liet gelegen liggen, door indiening van een rekest aan Pres. Taft, met verzoek de nieuwe Republiek terstond te willen erkennen. Dit verzoek ging vergezeld van een zeer vleiende beoordeeling van de Amerikaansche Republiek.

De leider dezer beweging is de in Amerika welbekende heer T o n g K u n g C h o n g, terwijl de vereeniging hetzelfde reglement heeft, dat een achttal jaren geleden is gemaakt door D r. S u n Y a t S e n voor de Vereeniging C h i e K u n g T o n g.

Van Vreemde Koloniën.

Het groote Britsche wereldrijk doorleeft 'n kritiek tijdperk. Zal het zijn plaats als onbetwiste meester van de zeeën willen behouden? Zal het de uitgestrekte, zich als het ware reeds tot eigen staten ontwikkeld hebbende kroonkoloniën in hechter aansluiting onder zijn vlag behouden, of haar den weg naar autonomie laten inslaan? Met andere woorden, zal Groot-Brittanië het zich wel of niet tot taak stellen te blijven de oppermachtige maritime en koloniale mogendheid, die het is, en waarop in de eerste plaats zijn machtige stelling in de wereldstaatkunde berust. Het spreekt van zelf, dat ieder Brit deze vraag bevestigend zou willen beantwoorden, maar 't nieuwe leven door de laatste decennia over bijna alle deelen van de aarde gebracht, de wijziging in de koloniale — en in de economische politiek tot stand gekomen, de groei der vloten van verschillende mogendheden en de daarbij gedachte bedoeling, dit alles roept Gr. Brittanië, wil het zijn plaats behouden, tot een zoodanige krachtsuiting op, dat de verantwoordelijke staatslieden nog niet hebben durven uitspreken, dat zij 't Rijk hiertoe op den duur bij machte rekenen. Mochten zij tot een andere conclusie komen, hoe zal deze dan zijn en hoe zal de voorstelling zijn ingekleed worden? want ronduit erkend en verkondigd zal zij dan wel niet kunnen worden.

In dit verband zijn en worden ook nu weer besprekingen van het hoogste belang te Londen gehouden.

Wij denken hierbij in de eerste plaats aan de overkomst van den Canadeeschen premier Borden, omstuwd door het grootste gedeelte van zijn ministers-staf naar de Engelsche hoofdstad. Hier zijn thans aanwezig de ministers van marine Hazen, van justitie Doherty, van financiën Nantel, van handel en verkeer Foster, de postmeester-generaal Pelletier, en de minister zonder portefeuille Kemp. In tegenstelling met het verdrongen ministerie Laurier, dat een uitgesproken voorkeur had voor de autonomie van Canada, en eigenlijk van elk der kroon-koloniën, is de politiek van het conservatieve ministerie Borden gericht op behoud van de bestaande gemeenschap, met verbetering van de bepalingen, die de onderlinge verhoudingen regelen.

Volgens den correspondent van t h e T i m e s zou de gedachtengang bij de onderhandeling op de volgende wijze te bepalen zijn. Canada zou vragen of de politiek, die het moederland noodzakelijk acht te volgen, hulp van Canada noodig maakt.

Is 't antwoord hierop bevestigend, dan zou aan het Can. parlement voorgesteld worden er spoedig toe over te gaan Canada zijn aandeel tot ontlasting van het moederland te doen bijbrengen. Hiervoor zou dan een vloot-programma zijn vast te stellen, waarin Canada een taak zou aanvaarden; het Can. volk zou zijn oordeel over deze staatkunde hebben uit te spreken. Voor een dergelijken steun, in de maritime verdediging van het Rijk, zou als voorwaarde gelden een meer rechtstreeksche vertegenwoordiging van de kroonkolonie in de wetgevende lichamen van het Rijk en een stem bij het bepalen der noodzakelijkheid om vrede te behouden of oorlog te verklaren.

Zijn dit de te behandelen hoofdlijnen, ook over eenige punten van nadere uitvoering worden

reeds bijzonderheden medegedeeld. In overleg met de Admiralty zou Canada 2 of 3 Dreadnoughts laten bouwen, geraamd tot een bedrag van 20 of 30 millioen doll. In tijden van oorlog zou de geheele scheepsmacht van het Rijk onder één leiding komen. De uitspraak van het volk zou niet rechtstreeks loopen over het plan, maar geschieden in den vorm van een algemeene verkiezing, waarbij de zienswijze van de candidaten bekend zou zijn.

Verwacht wordt ook voorziening in de verdediging van Can: havens, in de Atlantische- en de Stille Oceaan, tot beveiliging van de handelsvloot.

Hoever de politiek van Borden, voor gemeenschappelijk handelen van moederland en kolonie, ook moge staan van die van Laurier, die eerder op een losmaken gericht was, hierin stemmen zij overeen, dat Canada voor zaken, die zuiver het moederland gelden, geen recht van medespreken wenscht, maar dat aan het moederland dan ook geen inmenging gegund wordt in de aangelegenheden, die zuiver als Canadeesche belangen te beschouwen zijn.

Een tweede aangelegenheid, waarop wij te wijzen hebben, is de sterke afkeuring, die de Britsche Middellandsche zee-politiek, in het Heerenhuis te beurt is gevallen. Lord Selborne opende den aanval, en, naar onze opvatting, heeft geen der volgende sprekers beter het standpunt der oppositie weergegeven.

Na een inleiding over eenige algemeene beginselen betreffende de zeeoorlog, kwam hij op de stelling in de Middell. zee, die den kortsten en gemakkelijksten weg vormt naar het Britsche rijk in Indië en de kroonkolonie in Australië. Hij herinnerde aan de offers, door de voorvaderen gebracht om het bezit van Gibraltar en Malta te verkrijgen en aan de beteekenis welke deze punten thans bezitten. Oostenrijk—Hongarije is een zeemogendheid van beteekenis geworden, met Italië moet ook rekening gehouden worden. De Britsche slagschepen zijn van 't Malta-station weggehaald, het aantal kruisers is, evenals het garnizoen, verminderd. Bij een oorlog kunnen zeven kruisers het hoofd niet bieden aan een mogendheid, die haar zeemacht goed verzorgd heeft, de stelling van Gr. Britt. zal dan een treurige worden. In geen omstandigheden mag Gr. Britt. geheel afhangen van den steun van een bondgenoot. Het prestige van het Rijk moet lijden wanneer het gedurende geruimen tijd geen eskader van slagschepen meer heeft in de Middell. zee. Wat moet, vroeg hij, de indruk zijn op het volk in Indië, op de natiën in het Verre Oosten, wanneer na zooveel jaren de invloed van Engeland nu verdwijnt uit de Oude Wereldzee? Deze zee maakt een deel uit van de inwendige macht van het Britsche Rijk. De regeering staat voor een dilemma, waaraan zij niet kan ontkomen. 't Was noodig het eskader van Malta weg te nemen, of dit was niet noodig voor andére doeleinden. In dit laatste geval zou de genomen maatregel door niets te verdedigen zijn en moet ér zoo spoedig mogelijk op worden teruggekomen. In het eerste geval blijkt er klaar en duidelijk uit dat de Br. zeemacht niet berekend is naar de eischen, die het Rijk haar te stellen heeft, de gevolgtrekking is dan, dat haar een nieuw eskader moet worden toegevoegd.

Lord Crewe ging nòch op deze, nòch op andere aanvallen in, hij gaf alleen de verzekering, dat de veiligheid van het Rijk tot geen ongerustheid aanleiding mocht geven. Dit jaar beschikt Gr. Britt. over 16 slagschepen en kruisers van 't Dreadnought-type tegen 15 bij al de andere Europ. mogendheden; het volgend jaar zal dit 24 tegen 21 zijn. In 1914 en '15 zal het echter anders worden en dit verplicht ons tijdig op maatregelen bedacht te zijn; zoo niet dan zou Gr. Britt. slechts op 30 tegenover 39 van de andere staten kunnen wijzen, in 1914 zou dit 36 en 51 worden. Hij kwam op tegen de voorstelling, dat de Middell. zou zijn verlaten; de behoeften en belangen van Gr. Britt. waren daar niet uit het oog verloren, zoodra mogelijk zal omtrent een en ander aan het Parlement mededeeling worden gedaan, maar de regeering deed dit nu nog niet, omdat zij niet vooruit wilde loopen op hetgeen de First Lord of the Admiralty aan the House of Commons zou voorleggen. Als men deze cijfers leest zou het vermoeden opkomen, dat Gr. Britt. niet de twee mogendheden-standaard wil blijven toepassen, maar daarvoor den al-mogendheden standaard tot maatstaf wil gaan aannemen voor zijn vlootsterkte. Waar zal dan, in onderlinge concurrentie, 't einde zijn ?

Het is niet onwaarschijnlijk, dat ook de derde bespreking, waarop wij te wijzen hebben, verband zal houden met het voorafgaande. Lord Kitchener, Britsch vertegenwoordiger in Egypte is, na daar gedurende 9 maanden zijn taak vervuld te hebben, naar Londen ontboden.

Men zal zich herinneren, dat de aankondiging der benoeming van den generaal tot het hooge ambt in Egypte geenszins met algemeene instemming werd begroet. Men zag in hem niet den meest geschikten opvolger van sir Eldon Gorst. De opiniën zijn sedert wel veranderd. Kitchener heeft, in de moeilijke omstandigheden, waarin de oorlog in Tripoli Egypte bracht, een sympathieke houding weten aan te nemen, hij heeft overigens een politiek gesteund, die in de eerste plaats gericht was op een practische bevordering van de belangen der inheemsche landbouw-bevolking. Landbouwcrediet, wettelijke bepalingen tegen woekerwinsten bij het voorschieten van geld, vereenvoudiging der rechtspraak over kleine delicten en geschillen, brachten verbetering van verouderde toestanden, tegen de woelige elementen werd zoo opgetreden, dat de rust verzekerd bleef.

De generaal legt zijn taak als Br. agent en consul-generaal niet neer, hij heeft Caïro slechts verlaten om over belangrijke onderwerpen met de regeering in het moederland te gaan confereeren.

Zijn oordeel zal in het Middellandsche zee-vraagstuk zeker ook gewicht in de schaal leggen.

Met groote spanning wordt de beslissing tegemoet gezien, die van den First Lord of the Admiralty vernomen zal worden. Gr. Britt. heeft vooral in Duitschland een mededinger gekregen, die het tot een machtsuiting noopt, die wel eens een ontwrichting zou kunnen worden. Sedert Duitschland voor zijn nijverheid een afzetgebied door geheel de wereld zoekt, acht het zich een gelijke roeping toegedacht als Engeland tot uitbreiding, tot bescherming van zijn economische ontwikkeling.

Die concurrentie zoekt eerst met vredelievende middelen naar een verwerven van den voorrang, maar in dezen strijd ligt toch al de kiem van naijver. De mogelijkheid van een botsing voorziende, rusten beide landen zich op een gewapende krachtsmeting uit. Dit vergt zooveel van de financiëele krachten, dat op een zeker oogenblik het bewaren van den gewapenden vrede voor een zekerder middel tot ontwrichting en ondergang gehouden kan worden dan een oorlog. Dan moet de krijgskans gesteld worden boven gene kans. 't Lijkt ons, dat de Draednought-jacht onvermijdelijk daarheen moet leiden.

***

Lucien Wolf deelt in de *Daily Graphic* mee, dat Engeland, Frankrijk en Italië zich zouden hebben verstaan over de *handhaving van het status quo in de Middellandsche zee.* 't Plan zou reeds sedert ruim een maand in hoofdtrekken zijn vastgesteld. 't Ontwerp erkent de inlijving van Tripoli door Italië, maar sluit verdere uitbreiding van gebied, bijv. in de Aegeïsche zee, uit. De *Temps* komt zijnerzijds verzekeren, dat over deze aangelegenheid tusschen Londen en Parijs wel levendig van inzichten is gewisseld, en dat dit geschiedt in de hoop op een samengaan met Italië, maar 't is geheel onjuist, dat een overeenkomst tot stand is gekomen, zelfs zijn nog geen formeele onderhandelingen geopend.

In elk geval lijkt het bericht van belang, ook dit kan verband houden met hetgeen de Eng. regeering nader denkt mede te deelen; 't zou haar eenige reuzenschepen kunnen uitsparen.

***

Als er een interkoloniale samenzwering tegen de Britsche overheersching bestond, zouden aanslagen op de hoogste autoriteiten in verschillende landen, die onder Br. suprematie staan, niet meer opvallend hebben kunnen samentreffen.

In Br.-Indië een poging om den trein te doen déraillceren, waarin Lord Carmichael, gouverneur van Bengalen, zich bevond.

In Caïro de ontdekking van een samenzwering tegen het leven van den Khedive, Lord Kitchener, en den eersten minister.

In Hongkong werd op den pas-aangekomen nieuwen gouverneur Lord May, na de inspectie van de eerewacht, door een Chinees een revolverschot gelost.

FRANSCH-SPAANSCHE ONDERHANDELINGEN.

Konden wij geen geloof hechten aan de officieuze verklaring, dat deze onderhandelingen half Juli tot overeenstemming zouden zijn gekomen over de vele punten, die wij in ons vorig nummer nog opsomden, thans wordt al gesproken van „nog wel twee maanden duren". Dit wordt eerder aan te nemen.

INGEZONDEN.

De Ambtenaar bij het Onderwijs in Ned.-Indië.

Onder bovenstaanden titel verscheen dezer dagen No. 6 van de serie brochures (Staats- en partikuliere betrekkingen in onze overzeesche bezittingen),

uitgegeven door het Informatie-bureau van de vereeniging „Oost en West".

Eere zij die vereeniging voor haar ernstig streven om Moederland en Koloniën steeds nader tot elkaar te brengen! Dit doel tracht zij o.a. te bereiken door de uitgave van bovengenoemde serie, waardoor tevens gehoopt wordt aan het groote tekort van Europeesche ambtenaren in Ned.-Indië tegemoet te komen.

De inhoudsopgave zegt ons, dat zoowel het Inlandsche als het Europeesche, het Voorbereidende en het Middelbare, als het Lagere- en het Meer uitgebreid Lagere Onderwijs besproken zijn.

Een 12-tal bijlagen geeft een overzicht van verschillende reglementen en regelingen op het onderwijs en de onderwijzers betrekking hebbende, lijsten van bestaande particuliere inrichtingen van onderwijs, het leerplan van de Inlandsche scholen 1e kl. en van de normaalschool te Batavia.

Uit het Voorbericht blijkt, dat de samensteller, de heer J. Postma, rustend Ned.-Indisch onderwijzer, zich met voorliefde van zijn taak heeft gekweten.

De Inleiding lezende, vreesde ik echter voor onvolledigheid, niet alleen ten opzichte der onderwijzeressen, maar ook betreffende de keerzijde der medaille. Deze veronderstellingen bleken juist te zijn.

Weet de geachte schrijver niet, dat te Makassar en elders door de onderwijzers wegens de duurte een beweging is op touw gezet om toeslag op het inkomen te verkrijgen en dat op enkele plaatsen ambtenaarsvrouwen, gediplomeerde onderwijzeressen, een aanstelling aan een openbare school ontvingen als een tegemoetkoming wegens de duurte?

De heer P. haalt een paar brieven aan, één uit Sumatra en één uit Java, waaruit de groote tevredenheid der schrijvers met hunnen maatschappelijken toestand blijkt.

't Komt mij echter voor, dat de geachte schrijver dit deel van zijn arbeid uitvoeriger had moeten behandelen. Zeker had hij er niet alleen op moeten wijzen (blz. 15) hoe groote rol het toeval bij eene plaatsing speelt, maar ook, dat nevens de gezonde, vele ongezonde, nevens de goedkoope, vele dure plaatsen zijn, dat niet overal gelegenheid tot bijverdienste bestaat, dat niet overal de hulp van een geneesheer kan ingeroepen worden en, wat dit beteekent, daarvan kunnen ontijdig afgebroken levens en veler verwoeste gezondheid getuigen. Stoere kerngezonde mannen en vrouwen moeten naar de tropen gaan; geen weekelingen; zij moeten er zich van bewust zijn, dat zij ginds veel zullen ontberen, wat zij in het vaderland voor het grijpen hebben, al meenen zij hier tot de misdeelden te behooren. Menige arbeidersvrouw hier heeft meer gemakken dan vele ambtenaarsvrouwen ginds. Niet de ontevredenen en de pruttelaars, maar de geestkrachtigen en de ondernemenden moeten naar Indië gaan: het is een schoon, een rijk, een gezegend land, maar geen luilekkerland.

Zeer te waardeeren is, hetgeen de schrijver op blz. 12 en 13 zegt onder het hoofd: Algemeene beschouwingen over het onderwijs: Het is inderdaad als regel waar, dat de pas uit Nederland aangeko/men onderwijzer, de zoogenaamde baar, nòch het Ned.-Indische-, nòch het Inlandsche, nòch het Chineesche kind en zijne omgeving kent, zoodat hij, daar aangekomen, beginnen moet zich door nauwgezet waarnemen voor zijn taak voor te bereiden. In den eersten tijd is hij dan ook absoluut ongeschikt voor de lagere klassen der Nederl.-Indische volksschool.

Hierom is het dan ook zeer te betreuren, dat nog slechts bij uitzondering uit de gelederen der Indo's en der in Indië opgegroeide Europeanen leerkrachten kunnen getrokken worden. Moge dit veranderen door het oprichten van kweekscholen voor onderwijzers, waaraan internaten verbonden zijn. Deze toevoeging is beslist noodig met het oog op het spreken onzer taal.

Onder het hoofd „Wenken en Raadgevingen" (blz. 19 en volgende) geeft de geachte schrijver vele nuttige inlichtingen. Toch zou ik mijne collega's wat punt 1 betreft, groote voorzichtigheid willen aanraden en hun willen toeroepen: geeft nooit de macht geheel uit handen; veroorzaakt liever eenig oponthoud; zorgt voor het samenstellen eener telegrafische code, opdat ge bij voorkomende gelegenheid langs telegrafischen weg bericht kunt ontvangen en uwen wensch kunt mededeelen.

Op blz. 28 staat onder de Algemeene bepalingen van de afdeeling Europeesch lager Onderwijs: „Waar in dit boekje van onderwijzers gesproken wordt, zijn mede onderwijzeressen bedoeld, tenzij het tegendeel uitdrukkelijk vermeld is". Dat deze mededeeling niet letterlijk moet worden opgevat, blijkt op blz. 35, waar onder het hoofd „Openbaar onderwijs" van dezelfde rubriek verklaard wordt, dat t e g e n w o o r d i g de bevordering tot 2e kl. plaats heeft na ongeveer 3 jaar dienst.

De onderwijzeressen toch mogen minstens 2 zoo lang als 3e kl. dienst doen, terwijl de vooruitzichten tot een bevordering als 1e kl. vóór 't einde van den 20-jarigen diensttijd ongeveer nihil zijn. Veel wetenswaardigs wordt ons in diezelfde afdeeling medegedeeld betreffende het Particuliere onderwijs, zoowel wat de inrichting betreft als ten opzichte van de subsidiën, die van rijkswege verkregen kunnen worden. Voor hen, die zonder hoofdakte den Oceaan oversteken, is het stellig aangenaam te vernemen, dat op de drie voornaamste plaatsen van Java van gouvernementswege cursussen in 't leven zijn geroepen, waarop men voor het verkrijgen van die akte voorbereid kan worden, mits men zoo gelukkig is op een dezer plaatsen aangesteld te worden. Ook in dit opzicht kan men al dan niet „boffen". Het aantal dergenen, die hierom verzoeken, is aanzienlijk; ook doordat het-voor de in Ned.-Indië aangestelde onderwijzeressen eene levensquaestie is de lagere akte Fransch te behalen, daar zij tegenwoordig niet in vasten dienst kunnen komen, als zij deze akte niet bezitten en dit beteekent voor haar, dat zij in dit geval nòch recht op buitenlandsch verlof, nòch op periodieke verhoogingen kunnen doen gelden. Voor deze studie zijn zij aangewezen op de dure privaatlessen van de leeraren aan de H. B. scholen. De heeren onderwijzers behoeven deze akte echter niet te bezitten.

Aan het Inlandsch onderwijs worden een tiental bladzijden gewijd, waaruit blijkt, hoe dit aan de onderwijzers een aangenamen en voordeeligen werkkring kan bezorgen.

Van het vooral in Indië zoo nuttige voorbereidend onderwijs viel weinig te zeggen: dit is geheel in handen van particulieren.

Het eerste gedeelte van het werkje eindigt met een Slotwoord, waaruit de groote liefde en de bewondering van den in Nederland wonenden samensteller voor ons eilandenrijk blijkt. Mij kwam de vraag over de lippen, waarom hij zweeg over de talrijke moerassen langs de kusten, die dood en verderf brengen in de gelederen van inboorling en vreemdeling.

Niet door te hoog gespannen verwachting op te wekken, kunnen wij rekenen op flinke werkers in ons tropisch gebied. Laten wij onze landgenooten ook voorbereiden op de eventueele moeilijkheden en teleurstellingen, die zij te overwinnen, de gevaren, die zij te doorstaan zullen hebben, als zij Paesens of Moddergat verlaten om Tjilatjap of Cheribon als woonplaats te verkiezen. Het waarschuwende woord op blz. 8 klinkt kameraadschappelijker en menschlievender dan hetgeen daaraan voorafgaat. „Zij, die voorbereid zijn, zullen beter bestand wezen tegen moeilijkheden van allerlei aard, verbonden aan het zich verplaatsen naar een geheel vreemde omgeving, dan degenen, die luchthartig rijkdom, eer en aanzien tegemoet denken te snellen."

De 2e helft van het boekje bestaat uit de „Bijlagen". In de eerste drie worden binnen- en buitenlandsche verloven, pensioenen en het weduwen- en weezenfonds besproken. Ik mis de pensioenregeling voor de weduwen van die landsdienaren, welke kinderen uit een vorig huwelijk hebben nagelaten. Zoolang die kinderen deelgerechtigden van het fonds zijn, moet de weduwe een deel van haar pensioen en van het kindergeld voor die kinderen aan den voogd afstaan. Ook had ik in het belang der vele gehuwde Ned.-Indische onderwijzeressen gaarne vermeld gezien, dat zij op denzelfden voet als de weduwnaars aan het fonds moeten contribueeren en dat zij niet altijd bij overplaatsingen of verloven recht op overtocht voor gouvernementsrekening voor hare kinderen kunnen doen gelden. Dat het recht der gepensionneerden op terugkeer naar het geboorteland verjaren kan, wordt ook niet vermeld.

Bijlage VI geeft ons de 10 artikelen van de „Bepalingen tot regeling van de klassen en bezoldigingen der onderwijzers en onderwijzeressen bij het openbaar Europeesch lager onderwijs in N.-Indië", de drie artikelen der „Overgangsbepalingen", benevens eenige andere mededeelingen.

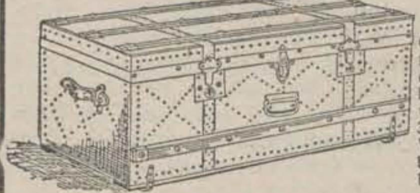
Waarom is van art. 4 de 3e alinea weggelaten? Waarom dan ook niet al. 2 van art. 6? De weggelaten alinea meldt, hoe de onderwijzeres der 3e kl. achtergesteld wordt bij den onderwijzer van denzelfden rang, zelfs als zij de hoofdakte en hij slechts de hulpakte bezit.

Hierbij wordt geen rekening gehouden met de behoeften, want ook de gehuwde onderwijzeres, weduwe of gescheiden vrouw met kinderen, ontvangt lager bezoldiging dan de ongehuwde onderwijzer: ƒ 175 met driejaarlijksche verhoogingen van ƒ 25.

Of al. 4 van art. 6, handelende over de ervaringstoelage, ook geldt voor de onderwijzeressen, geloof ik niet. De toeslag in den vorm eener gratificatie, die den onderwijzers bij eerste indiensttreding geschonken wordt, gunt men der onderwijzeressen niet, alhoewel deze toeslag dient om de aan het weduwen- en weezenfonds verschuldigde contributie te voldoen. Op blz. 71 wordt ons dit medegedeeld.

Volledigheids- en billijkheidshalve had de geachte samensteller op blz. 83 nevens het staatje, door ZEd. voor de onderwijzers samengesteld; ook een moeten toevoegen, dat een overzicht gaf van de traktementen der onderwijzeressen.

Naar aanleiding van de nieuwe bepaling, op blz. 82 vermeld, dat de onderwijzer of onderwijzeres (waarom wordt hier de laatste afzonderlijk genoemd?), die na het verkrijgen der hoofdakte 5 jaren bij het openbaar onderwijs in Indië is werkzaam geweest, de inkomsten zal genieten van een onderwijzer of onderwijzeres der 2e kl., ook al kan hij of zij bij gebrek aan vacatures dan nog niet tot dien rang bevorderd worden, begaf ik mij naar het Ministerie om inlichtingen in te winnen naar de van verlof terugkeerende onderwijzeressen der 1e en 2e kl., die als 3e kl. moeten invallen. Mij werd ver-

zekerd, dat zij alsdan het inkomen van 2e kl. zullen ontvangen.

Den 5en Juni l.l. is het „Reglement op het verleenen van pensioenen aan Europeesche onderwijzers bij het particulier onderwijs in Nederl.-Indië" afgekomen. Hierdoor wordt het den onderwijzers en onderwijzeressen, die in Indië bij dit onderwijs werkzaam zijn geweest, vóórdat zij in 's lands dienst traden, mogelijk dien tijd in te koopen. Zou het Hoofdbestuur van het Ind. Ond. Genootschap de belanghebbenden hiermee behulpzaam willen zijn?

Kort geleden ontving de Redactie van **Het Koloniaal Weekblad** een no. van **De Bode**, waarin vermeld stond, dat hier te lande een onderwijzeres een verzoek om uitzending naar Indië had ingetrokken, als een gevolg van door haar ingewonnen inlichtingen. Haar was medegedeeld, dat in Indië een onderwijzeres op een inkomen van *f* 175 's maands was aangesteld, terwijl zij op de haar aangewezen standplaats voor kost en inwoning *f* 125 zou moeten betalen. Bovengenoemde redactie verzocht mij dit geval te willen bespreken en toe te lichten.

De naar Indië uitgezonden onderwijzeres heeft een begintraktement van *f* 175 's maands. Daarvan betaalt zij 2 % aan het pensioenfonds, 5 % aan het weduwen- en weezenfonds, benevens een contributie ineens of in 12 termijnen van *f* 175, als zij geen kinderen heeft, en van 1¼, 1½ of 1¾ × *f* 175, naar gelang zij één, twee of meer kinderen heeft, die ten laste van het fonds kunnen komen.

De ongehuwde ontvangt dus gedurende het eerste jaar *f* 175, verminderd met 7 % en 1/12 van *f* 175 = *f* 148.16½.

Aan kost en inwoning (gewoonlijk één kamer met warande) wordt van *f* 80 tot *f* 150 per maand betaald. De prijzen hangen af van den levensstandaard ter plaatse en van de concurrentie. Onvermijdelijke uitgaven zijn: een lijfmeid, *f* 8 tot *f* 15 maandloon; wasch *f* 5 à *f* 8 's maands; vervoer van school naar huis op 't heetst van den dag ± *f* 5; contributies (courant, vakblad, schoolkleeren- en voedingfonds, enz.) ± *f* 5; toiletbenoodigdheden, schoeisel en kleeding ?; belasting ?; correspondentie ? in de groote vacantie zoo mogelijk verblijf in een koel klimaat ± *f* 100 ineens; dokter en apotheker ?; versterkende middelen ? In het gunstigste geval kan zij rondkomen, meer niet. In minder gunstige gevallen moet zij zich zien te redden. *)

Hierom is het zaak, dat slechts de krachtigen naar lichaam en geest den Oceaan oversteken. De tijden zijn voorbij, dat de onderwijzeressen om strijd bij de autoriteiten te gast werden gevraagd en zeer ontzien werden. Thans vergt men van haar even zware diensten als van hare mannelijke collega's, en terecht. Doch aan de meeste meisjesscholen, die waaraan de lagere klassen ontbreken, is de dienst zwaarder dan aan de gemengde scholen, daar de leerlingen der laagste 2 klassen 2 uur vroeger naar huis gaan dan de andere. Waarom zij dan lager bezoldigd worden? Wij zien het, maar doorgronden het niet.

L. J. H.—S.

*) Ik zelve heb 3 jaren lang met mijn gezin in een bamboeshuis met leemen vloer gewoond. Doch, verheugd mijn gezin niet aan openbare liefdadigheid prijs te moeten geven, zag ik die leemen vloer als het schoonste mozaïk, wanneer de bloote voetjes mijner kinderen er op rondsprongen, en de rieten wand van mijn woning werd door mijn verbeelding bekleed met de fraaiste gobelins.

Het zeggen der regentsvrouw, wier kinderen tot mijn leerlingen behoorden: „nu is 't goed, nu hebben wij een moeder in school", staalde mijn krachten en toen ik elders een deel van de nooddruft van mij en mijn gezin betaalde door de onwillige stembanden van de volwassen zoons van mijn Franschen hospes tot het uitstooten van Nederlandsche klanken te brengen, meende ik Jenny Lind en Adeline Patty te hooren. Nooit heb ik mij dit leven en werken, dit strijden en ontberen beklaagd, wel echter het feit, dat ik 6½ jaar heb moeten wachten, alvorens door plaatsing te Batavia in de gelegenheid gesteld te worden de Normaalschool voor de hoofdakte te bezoeken.

Ik zeide het immers: men kan boffen, ja... maar ook... wanboffen.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

De Gids.

In de Gids van Juli schrijft de heer J. A. Loebèr Jr. een zeer belangrijk artikel over „De nieuwe koers in het Rijks Ethnografisch Museum te Leiden".

Op voortreffelijke wijze weet schr. er den nadruk op te leggen, dat Musea onschatbare diensten bewijzen bij ethnografische studiën, voornamelijk omdat zij collecties van talrijke voorwerpen van ouden datum bevatten, die in het land van herkomst zelf, reeds lang verdwenen zijn. Onder de instellingen, die een dergelijk doel nastreven, neemt 's Rijks Ethnographisch Museum te Leiden een belangrijke plaats in, vooral in den laatsten tijd; want: waren onder vorige directies kostbare verzamelingen tezamengebracht, nu gold het deze te bewerken, het merkwaardige daaronder zoo te exposeeren, dat ze gezien kunnen worden. En **daarin** is de tegenwoordige directeur, Dr. H. H. Juynboll, met zijn kundigen staf van konservatoren uitnemend geslaagd.

Wanneer men — zegt de heer L. — sinds jaren dit Rijks Ethnographisch Museum kent, zooals weinige der geringe bezoekers, dan bespeurt men tot zijn hartelijke verbazing een vooruitgang, die haast onnatuurlijk schijnt. Voor ons gevoel was dit Museum steeds een doode kolos, een geweldige massa, die nimmer tot ontwikkeling te brengen zoude zijn!

En deze levendige arbeid moet te meer op prijs worden gesteld, omdat ze plaats vindt onder de meest ongunstige omstandigheden, verzekert schr., waarna hij de slechte toestanden, de onvoldoende huisvesting enz. van het Museum in heldere kleuren schildert.

Als het er ooit van mocht komen, dat ten deze verbetering wordt aangebracht, en Nederland een Museum rijk wordt, waarop het in verband met zijn rang als koloniale mogendheid met trots mag neerzien, dan heeft o. i. de heer Loebèr het volste recht te veronderstellen, dat zijn betoog in de Gids van Juli 1912, een belangrijken stoot daartoe heeft gegeven.

De Indische Gids.

Onder het opschrift „Een min of meer actueel vraagstuk" geeft de heer Mr. N. P. van den Berg in het Juli-nummer van „De Indische Gids" eene beschouwing over de wenschelijkheid van een eigen muntinrichting voor Nederlandsch-Indië. Moest de schr. vijftig jaren geleden die vraag onvoorwaardelijk ontkennen, ook thans is hij nog van meening, dat aan eene vestiging van eene Munt op Java geen behoefte is.

Het volgend artikel, van de hand van den heer H. H. van Kol, handelt over de Koeboes, een primitieven volksstam in de binnenlanden van Zuid-Sumatra. De echte Koeboe — verklaart schr. — is niet meer of minder dan de laagststaande mensch van den tegenwoordigen tijd, het meest primitieve mensch-type, dat nog op aarde leeft, en daarom voor de ethnologie een zeer interessant wezen. Aangezien evenwel dit oertype langzaam maar zeker uitsterft, of onder beschavenden invloed komt, dringt de heer Van Kol aan op een diepgaande studie van dit volk door onderzoekers op het gebied van godsdienst en psychologen, met steun der Nederlandsche Regeering.

De heer J. Habbema artikelt over „Inlandsche bestuursambtenaren op Java", een onderwerp, dat in den laatsten meer naar voren is gebracht door de voorgestelde reorganisatie van het Binnenl. Bestuur in Ned.-Indië. De schrijver neemt als uitgangspunt de beschouwingen van den heer J. J. van Helsdingen (Koloniaal Tijdschrift, afl. 2 en 3) over deze aangelegenheid, waarmede hij het in hoofdzaak eens is.

„Ambtelijke bemoeienis met de rijstcultuur" is de titel eener beschouwing van den heer J. E. de Meyier, waarin de schrijver zijn meening zegt over de door sommigen geuite wenschelijkheid van het brengen der irrigatie-afdeelingen op Java onder het beheer van het Departement van Landbouw.

Behalve deze hoofdartikelen, bevat de Ind. Gids nog een schets van Mevr. E. Overduyn—Heyligers getiteld: „Kruisweg", en verder de gewone maandel. rubrieken „Varia", Maandelijksche revue van brochures en van tijdschrift- en dagbladartikelen, door J. E. de M.; Koloniale literatuur; Wetenschap en Industrie en Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller.

Het vreemdelingen-verkeer op Java.

In de rubriek Varia van bovengenoemd Indische Gids-nummer, wordt een overzicht gegeven eener brochure, getiteld: „Ons Java", uitgegeven door de Stoomvaart Maatschappijen „Nederland" en „Rotterdamsche Lloyd", waarin wordt gewezen op het toenemend vreemdelingen-verkeer op Java, waarvan de volgende cijfers getuigenis afleggen:

Bedroeg het aantal toeristen van vreemde nationaliteit, die Java bezochten, in 1909 1009, in 1910 was dit geklommen tot 1936 en in 1911 tot 3269 personen. Deze getallen duiden het minimum aan en zijn er niet in begrepen de groote gezelschappen Americanen, waarvan een 600-tal nu sedert eenige jaren per speciaal toeristenschip te Batavia debarkeerden.

Dr. S. Schoch. †

Een bekende en geziene figuur uit de zendingswereld is overleden; verschillende zendingsperiodieken wijden beschouwingen aan zijne nagedachtenis. De Macedoniër van 1 Juli j.l. geeft de volgende, weliswaar korte, doch veelzeggende necrologie:

„Een droevig sterfgeval valt te vermelden; in het Diaconessenhuis Tjikini te Weltevreden is Maandag 3 Juni overleden de heer Dr. Samuel Schoch, hulpprediker in de Minahassa. De heer Schoch is slechts 39 jaar oud geworden, hij was nog niet langen tijd van een verlof in Nederland, op zijn arbeidsveld teruggekeerd.

Hij was een man van vaste beginselen, en die zich gaf voor zijn overtuiging. Als theol. doctor en predikant bij de Ned. Hervormde Kerk stond de weg hem open om Indisch predikant te worden, maar hij verkoos een anderen werkkring, hij wilde bepaald onder de Inlanders werken. Daarom verkoos hij de ondergeschikte en veel minder betaalden werkkring van hulp-prediker.

Zulke mannen zijn er weinig. Zijn gedachtenis zij in zegening."

Het Maandbericht over Juli van het Nederlandsche Zendelinggenootschap bevat, behalve een vrij uitvoerige levensbeschrijving, ook het portret van den overledene.

Koloniaal Tijdschrift.

Voldoen de Indische belastingen aan de eischen van een rechtvaardig belastingstelsel? Deze vraag onderwerpt de controleur H. J. Bussemaker aan een uitvoerige beschouwing in No. 5 van het Koloniaal Tijdschrift.

Een ander opstel, dat uitsluitend de belastingpenningen van Inlanders betreft, is van den regent van Demak, Pangeran Arjo Hadiningrat; de schr. vindt het verkeerd, dat de inning der landrente en andere belastingen geschiedt door de desa-hoofden, van wie sommigen zelfs niet eens kunnen lezen en schrijven en bepleit de instelling van een afzonderlijk corps ambtenaren. In elk district zou een belastinggaarder kunnen worden aangesteld.

„Ongeveer 1400 betrekkingen zullen dan openkomen en even zoovele personen zullen daardoor hun bestaan vinden, terwijl duizenden desahoofden en millioenen belastingplichtigen ermede gebaat worden en dat wel geheel zonder, of in het ongunstigste geval met slechts onbelangrijke vermeerdering van uitgaven", verzekert schrijver, na een en ander in bijzonderheden te hebben uiteengezet.

Verder bevat dit Nr. nog de volgende bijdragen: Enkele opmerkingen over adat- en gouvernementsrechtspraak, door A. L. M. Clignett. — Politiekunst (slot), door G. de la Valette. — De Chineesche beweging, door Walbeehm (bespreking van het geschrift van Mr. P. H. Fromberg: De Chineesche beweging op Java). — Officieel relaas van de Chineesche opstootjes te Batavia en te Soerabaja. — Nog eens Duitsche koloniale begrippen, door G. de la Valette. — Persoverzicht (De Inlandsche pers; de Chineesche pers), door Walbeehm. — Vreemde koloniën. — Boekbespreking.

Mohammedaansche propaganda.

Bij G. A. J. Ruys te Utrecht is van de hand van Dr. G. Smit, een werk verschenen, getiteld: Mohammedaansche propaganda en Christelijke zending in onze Oost.

De schrijver zegt in de Inleiding o.m.: De lezer ontvangt in „Mohammedaansche propaganda en Christelijke zending in onze Oost", eene bewerking van het voortreffelijke, op ervaring en studie berustende werk van G. Simon: „Islam und Christendom". Eene bewerking, geene vertaling, omdat het den Uitgever en mij beter voorkwam den rijken inhoud, zonder aan de hoofdzaken te kort te doen, mede ter wille van den prijs, in gedwongener vorm weer te geven. Simon's degelijk werk moge ook op deze wijze veel lezers vinden! Het verdient het ten volle, omdat de schrijver, van 1896—1907 zendeling op Sumatra en tegenwoordig docent aan de Theolog. school te Bethel bij Bielefeld, thuis is in de gedachtenwereld van heidenen en mohammedanen. Hij kent het heidensche Animisme en is uitnemend op de hoogte van de Mohammedaansche propaganda. Hij verstaat de kunst, de kracht en de zwakheid van den Islam in onze Oost aan te geven, maar weet ook duidelijk te maken hoe de levenskracht van 't Evangelie den geduchtsten vijand van het Christendom, den Islam kan overwinnen.

Weekblad voor Indië.

Een tweetal opstellen in No. 7 van het Weekblad voor Indië, vraagt de aandacht; n.l. een geïllustr. artikel over „Een desahoofdverkiezing in de residentie Soerabaja" en een bijdrage getiteld „Vooruitgang bij de Bataks?", waarin de schrijver mededeelingen doet over dien volksstam, welke men gewoonlijk niet te lezen krijgt.

Enkele voorbeelden: „Nog nooit zag ik (en lieden met veel meer ondervinding zijn dat hartroerend met mee eens) een volk, zóó vuil en vies naar lichaam en leven als de Batak. (Ik spreek hier in het bijzonder van den Pak-pakker). Water komt niet anders aan hun lichaam dan wanneer ze toevallig niet kunnen schuilen en daardoor natregenen, of wanneer ze in het water vallen. Het vuil zit hun dan ook een duim dik over het geheele lijf aangekoekt. Hun kleeren wasschen ze evenmin ooit (vandaar dat je haast onpasselijk wordt als zoo'n vriend langs je heen loopt).

Ook met het eten zijn deze lieden niet bepaald kieskeurig; dat ze honden een lekkernij vinden (ze braden al de dieren, die ze eten, met huid en haar en ingewanden er in), nu ja, dat is een kwestie van smaak, daarover valt dus niet te twisten, maar dat ze cadavers opeten, die reeds tot ontbinding (en vrij ver) zijn overgegaan, kan toch zeker betiteld worden met den naam van walgelijk!

Maar nu de lui christen worden, verandert dat alles natuurlijk ten goede zult U meenen? Misschien wel, maar dan toch niet merkbaar, zelfs dan niet, als men er heel scherp op let. De zendelingen schijnen dat niet noodig te vinden, als zij maar christenen maken en dat lukt stellig niet zoo gemakkelijk, wanneer ze gaan zeggen: Menschen, houdt je lichaam rein, gebruikt alleen zuiver voedsel.

De Bataks zijn vervelende lui, maar de Christen-Bataks zijn eenvoudig niet te genieten, door de noten die ze op hun zang hebben.

We zullen het hierbij laten; zal wederlegging uitblijven? Wenschelijk is dit zeker niet als men in het oog houdt, dat het Weekblad voor Indië zeer veel gelezen wordt.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 27: Synthesische caoutchouc, door Dr. A. H. Berkhout. — Selectie van katoen, door Dr. Dekker. — Mededeelingen van het Proefstation te Medan, door P. Hondius Jr. — De a.s. rubbertentoonstelling te Batavia. — Kon. Magnetisch en Meteorologisch Observatorium te Batavia. — Vergadering der Plantersvereeniging te Malang. — De wijziging van de muntwet 1901. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 12 Juni 1912;
De Locomotief t/m 11 idem;
Het Soer. Handelsblad t/m idem;
De Sumatrapost t/m 14 idem;
De Sumatrabode t/m 12 idem;
Tjahaja Sumatra t/m idem;
De Indische Mercuur no. 28;
Weekblad voor Indië no. 8;
De Banier no. 23;
Handelsberichten v/h Ministerie v. Landbouw;
Koloniaal Tijdschrift no. 5;
Ned.-Ind. Landbouw-Syndicaat. Verslag over 1911;
Tijdschrift der Maatschappij van Nijverheid. Afl. Maart t/m Juni 1912;
Publicatiën van het Ned.-Ind. Landb.-Syndicaat. Afl. 5 t/m 10.
Vereeniging Koloniaal Instituut Amsterdam. Eerste Jaarverslag 1910/1911.
Archief v/d Suikerindustrie in Nederlandsch-Indië Afl. 6 t/m 20.
Korte berichten voor Landbouw, Nijverheid en Handel no. 8 t/m 13.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

Jaarlijksche Algemeene Vergadering van de Vereeniging „Oost en West" op **Vrijdag den 19den Juli 1912**, 's nam. ten **2½ ure**, in het gebouw van de Afdeeling 's-Gravenhage, **Laan van Meerdervoort 187**, aldaar.

Punten van Behandeling:

1. Opening.
2. Notulen der vorige Jaarvergadering. (Zie Het Koloniaal Weekblad van Donderdag 20 Juli 1911 No. 29.)
3. Het Verslag der Vereeniging over het jaar 1911. (Zie Kol. Weekbladen 1912 Nos. 10, 11 en 12.)
4. Het Jaarverslag der Studie-Commissie over 1911. (Zie Het Koloniaal Weekblad 1912 No. 19.)
5. Het Jaarverslag van het Informatie-bureau over 1911. (Zie Het Koloniaal Weekblad 1912. No. 20.)
6. Rekening en Verantwoording van het geldelijk beheer over het jaar 1911.
7. Begrooting 1913.
8. Benoeming van leden in de Commissie tot onderzoek van de Rekening en Verantwoording over het jaar 1912.
9. Voorziening in de vacatures van het Hoofdbestuur.

Aan de beurt van aftreding zijn de navolgende leden, die herkiesbaar zijn:
a. Amsterdam: Mr. H. Smeenge (die zich niet herkiesbaar stelt.)
b. Apeldoorn: J. H. Calmeyer.
c. Breda: J. C. van Reyn.
d. Nijmegen: F. E. Luitjes.
De candidaten van het Hoofdbestuur zijn:
a. Amsterdam: E. A. H. van der Heide en Mr. J. W. S. Sikman.
b. Apeldoorn: J. H. Calmeyer en G. Koldewijn.
c. Breda: J. C. van Reyn en E. G. A. Taenzer.
d. Nijmegen: F. E. Luitjes en D. G. J. Beyens.

10. Voorstellen van het Hoofdbestuur.
a. Verzoek om instemming met het in de Hoofdbestuurs-Vergadering van 13 April 1912, sub IV, uitgesproken denkbeeld om de gelden van personen, die *f* 100 ineens hebben gestort en dus ten allen tijde lid der Vereeniging blijven, te kapitaliseeren en rentegevend te maken, zoomede het aangesproken legaat-Post weder op te voeren tot *f* 5000.
b. Goed te keuren, dat door het Dagelijksch Bestuur *f* 300 ter beschikking is gesteld ten behoeve van de Tentoonstelling van Kunstnijverheid en Volkskunst te Dordrecht. (Zie H.B. Vergadering 13/4—12—IX*d.*)
11. Onderwerpen voorgebracht door de Afdeelingsbesturen:
Nijmegen: De inningskosten verbonden aan het ophalen der contributies moeten voor 1/3 deel uit de kas van het Hoofdbestuur worden betaald.
12. Mededeelingen met betrekking tot:
a. het Informatie-Bureau.
b. de in Nederland studeerende jongelieden afkomstig uit Oost- en West-Indië.
c. de Regeeringssubsidie.
d. Het Koloniaal Weekblad.
e. Tentoonstellingen.
13. Hetgeen verder ter tafel zal worden gebracht.

E. VAN ASSEN, Secretaris.

Van het Informatie-Bureau:

(Heulstraat 17).

Eerlang komt te vaceeren de betrekking van **administrateur van financiën in de kolonie Suriname.**

Bij de keuze voor de vervulling van dit ambt zal in de allereerste plaats gelet worden op algemeene financieele en vooral economische ontwikkeling. Kennis op het gebied van het belastingwezen strekt daarnevens tot aanbeveling.

Aan de betrekking is verbonden eene, den dag van vertrek naar Suriname ingaande, jaarwedde van *f* 9000, welke vóór dat vertrek wordt voldaan tot en met de maand van aankomst van den titularis in de kolonie; verder wordt toegekend eene gratificatie van *f* 1500 voor uitrusting, en overtocht ten laste van de koloniale kas van Nederland naar Suriname als passagier der 1e kl. per stoomschip van de Mij. Koninklijke West-Indische Maildienst, c.q. vergezeld van of gevolgd door het wettig gezin.

Sollicitanten hebben zich per gezegeld verzoekschrift te wenden tot den Minister van Koloniën. Zij kunnen tot het bekomen van nadere inlichtingen zich wenden tot de afdeeling West-Indische Zaken van het Dept. van Koloniën.

Voor het middelbaar onderwijs in Nederl.-Indië wordt gevraagd een liefst practisch ervaren **leeraar in de scheikunde,** voor welke betrekking naar volgorde in aanmerking kunnen komen: a. doctoren in de scheikunde; b. doctorandi in de scheikunde of scheikundige ingenieurs.

Aan de uitzending is verbonden: a. een gratificatie voor uitrusting ad *f* 1000; b. overtocht naar Batavia als gouvernementspassagier der 1e kl., c.q. ook voor het wettig gezin; c. een voorloopig traktement van *f* 150 's maands, ingaande met den dag van aankomst te Batavia tot den dag waarop het activiteitstraktement, volgens de deswege bestaande bepalingen in Indië, ingaat.

Het traktement bedraagt *f* 550 's maands, met drie vierjaarl. traktementsverhoogingen, elk van *f* 100 's maands, zoodat zal worden bereikt een maximum traktement van *f* 850 's maands.

Zij die zich in de genoemde betrekking aan 's lands dienst in Nederl.-Indië wenschen te verbinden, moeten zich vóór 1 Augustus a.s. bij een op zegel geschreven request tot het Departement van Koloniën wenden, onder overlegging van: 1. hunne bewijzen van bekwaamheid; 2. een bewijs van goed maatschappelijk gedrag, afgegeven door den burgemeester hunner woonplaats; 3. een bewijs van voldoening aan de nationale militie, afgegeven door den burgemeester der gemeente, waarvoor de sollicitant geloot heeft; en 4. hunne geboorte-akte.

De requesten moeten de mededeeling inhouden of de sollicitanten al dan niet zijn gehuwd en c.q. het aantal en den leeftijd hunner kinderen.

De uit te zenden leeraar wordt vóór zijn vertrek onderworpen aan een geneeskundig onderzoek, opdat blijke of hij physiek geschikt is voor den Indischen dienst.

Ten opzichte van de bepalingen omtrent verlof, pensioen, weduwenpensioen enz., staan de leeraren gelijk met de overige burgerlijke landsdienaren in Ned.-Indië.

Het activiteitstraktement gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard. (Ned. Staatscourant van 7 en 8 Juli 1912, No. 157.)

Vereeniging OOST en WEST
Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, de heer **G. C. A. DE WITT, Reinkenstraat 56.**

Acht dames en één heer voor pianolessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Engelsche taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hoofdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Eene Dame voor schrijf-, copiëer- of vertaalwerk uit het Fransch Duitsch of Maleisch

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Maleische taal.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee jonge dames voor Gouvernante naar Indië, waarvan eene H.-acte heeft.

Een juffrouw, oud 26 j., P. G., wenscht als kinderjuffrouw naar Indië te gaan, was reeds 2 jaar te Batavia als zoodanig werkzaam.

Twee jonge dames voor vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Vijf jonge dames voor kinderjuffrouw naar Indië.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Drie geg. Ond.-Officieren O.-I. L., waarvan één is gedipl. ziekenverpleger, voor eenig administratiewerk, geldinkasseeren, magazijnmeester.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Eene Dame voor het geven van lessen aan spraakgebrekkigen.

Twee geg. O.-I. militairen voor oppasser of magazijnknecht.

Een heer voor muzieklessen.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Twee bekwame linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Beschikbaar voor de reis naar Indië achttien zeebaboes.

Eene officiersweduwe voor assistentie of besturing van eene huishouding.

Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; Voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belanghebbenden, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Ind. talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage,	Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch.	gediplomeerd.
A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage,	Javaansch.	
D. A. P. KOK, Edisonstraat 58, 's-Hage,	Maleisch.	
W. F. H. EPKE, v. Slingelandtstr. 151, 's-Hage,	Javaansch.	

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Hage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag,** zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Jaarverslag der Vereen. 1910, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over de jaren 1909 en 1910, enz.

en

Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies.

Prijs: 1 exemplaar f 0.20 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 2.20 per 50 ex.,** plus 25 cent frankeerkosten.

c. Onze Oost II: Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 1.55 per 50 ex.,** plus 25 cent voor frankeerkosten.

RADEN ADJENG KARTINI.